

Protestul istoricilor și luări de poziție

Comunicatul postat de Arhivele Naționale ale României la 26 mai 2022, pe website-ul său, a trezit emoție în rândul istoricilor și mai general, al cercetătorilor. Conducerea instituției anunța că începând cu data postării, toate documentele cerute la sălile de studiu ale Arhivelor vor fi filtrate, astfel încât să nu se poată accesa documente clasificate. „Documentele clasificate” sunt de fapt „documentele care privesc dictaturile României” la care Legea 182/2002 permisesse accesul acum 20 de ani, în conformitate cu prevederile constituționale.

Anunțul ANR din mai 2022 este numai vârful aisbergului al unui proces de restrângere a lucrului cu Arhivele naționale. Încă din anul 2021, ofițerii Direcției Generale de Protecție Internă, a Ministerului Afacerilor Interne descinseseră în mai multe centre ale Arhivelor Naționale motivând vulnerabilitatea (din perspectiva securității) a documentelor aflate în fondurile documentar-istorice.

Anterior, lucrătorii cu arhivele au fost intimidați până la un nivel grotesc. În luna februarie 2020, istoricul Bartos Zoltán-Imre a fost supus unei percheziții domiciliare în urma căreia agenții DIICOT i-au confiscat exemplare ale unei ediții de documente din Fondul „Direcția Regional MAI Mureș-Autonomă Maghiară”, pe care o publicase în anul 2012 – între timp citată de alți cercetători. Fondul fusese pus la dispoziția solicitanților începând cu anul 1990. Lui Bartos Zoltán-Imre i s-au mai luat CD-uri, DVD-uri și hard disk-uri pe care se aflau studii publicate sau studii în lucru și a fost lăsat să aștepte circa doi ani până să afle dacă i s-a deschis un dosar de urmărire penală, sau nu. Concomitent cu percheziția de la domiciliul lui Bartos Zoltán-Imre, s-au mai efectuat percheziții la doi istorici și un muzeograf din Târgu Mureș, și la sediul

*Arhivelor Naționale – Serviciul Județean Mureș.
Noua politică a Arhivelor Naționale ale României, rezultat al presiunii conducerii MAI, SRI și a altor structuri de informații este o amenințare radicală a unor libertăți fundamentale – între care liberul acces la informația de interes public, libertatea de gândire și libertatea de exprimare, accesul liber la justiție – și a dreptului colectiv la memorie și la cunoașterea istorică. Este motivul pentru care am dedicat NRDO nr. 4/2022 temei „Limitarea accesului la fondul arhivistic național”, iar secțiunea DOCUMENTAR, reacției unor cercetători de arhive față de recentul fenomen de subminare a valorilor naționale.*

NRDO

Scrisoare deschisă privind accesul istoricilor la documente din Arhivele Naționale¹

adresată Președintelui României, Parlamentului României, Guvernului României, Naționale ale României

Subsemnații, istorici, cercetători, arhiviști și cetățeni preocupați de soarta arhivelor, protestăm împotriva deciziei administrative adoptate de Arhivele Naționale ale României, prin care se limitează accesul liber și neîngrădit, la documentele ce fac parte din Fondul Arhivistic Național. Cerem revocarea acestei decizii și declasificarea documentelor gestionate de Arhivele Naționale ale României, precum și a documentelor cu valoare istorică, deținute de instituțiile statului, pentru care s-a împlinit termenul de 30 de ani de la crearea lor.

La 26 mai 2022, pe website-ul Arhivelor Naționale ale României, a fost postat un comunicat, prin care s-a anunțat faptul că, începând de la această dată, toate documentele solicitate sărilor de studiu ale Arhivelor vor trece printr-un filtru al cenzurii, urmărindu-se oprirea accesului la informațiile clasificate, indiferent de creator, conținut și anul în care au fost create aceste documente, totul desfășurându-se sub pretextul „respectării măsurilor cu privire la protecția informațiilor clasificate”. S-a mai menționat și posibilitatea ca unele dintre dosare să nu mai ajungă la cercetători.

Consecințele acestei decizii sunt limitarea accesului istoricilor și cetățenilor la informațiile istorice și la cele de interes public. Precizăm că toate aceste documente nu prezintă vreun risc pentru securitatea României, ele fiind create înainte de 1989, iar unele în perioada celui de-al Doilea Război Mondial sau chiar și mai înainte. Multe dintre aceste documente conțin date și informații despre crimele și ilegalitățile comise de regimurile

¹ Scrisoare deschisă publicată în contributors.ro la data de 29 mai 2022 - <https://www.contributors.ro/scrisoare-deschisa-privind-accesul-istoricilor-la-documente-din-arhivele-nationale/>.

dictatoriale, care s-au succedat în România, în decursul secolului XX. Trebuie subliniat faptul că regimul comunist a fost condamnat oficial în România, în 2006, iar în Raportul Final al COMISIEI PREZIDENȚIALE PENTRU ANALIZA DICTATURII COMUNISTE DIN ROMÂNIA a fost definit drept „ilegitim și criminal”.

Precizăm că articolul 24 al Legii 182/2002 prevede că nu pot fi clasificate, ca secrete de stat, informații, date sau documente „în scopul ascunderii încălcărilor legii, erorilor administrative, limitării accesului la informațiile de interes public, restrângerii ilegale a exercițiului unor drepturi ale persoanelor sau lezării altor interese legitime” și nici documentele referitoare „la o cercetare științifică fundamentală”, care nu au „o legătură justificată cu securitatea națională”.

În același timp, Constituția României stipulează că „cenzura, de orice fel, este interzisă”, principiu care, în opinia noastră, este încălcat de recenta decizie administrativă a Arhivelor Naționale ale României. Apreciem că principalul efect juridic al acestei măsuri este generalizarea unei forme de cenzură, asupra tuturor dosarelor solicitate la sălile de studiu, odată cu filtrarea acestor materiale arhivistice și apariția posibilității ca unele dintre ele să nu mai ajungă la cercetător.

Pe de altă parte, arhivele predate de creatori Arhivelor Naționale ale României au intrat, în momentul predării lor, în circuitul informațiilor publice, devenind informații de interes public pentru cetățeni. Subliniem că Legea 182/2002 interzice clasificarea informațiilor de interes public. Mai precizăm faptul că, odată intrate în depozitele ANR, documentele respective, indiferent de caracterul lor, devin parte a Fondului Arhivistic Național, iar singurul act normativ care trebuie să guverneze accesul la acestea este Legea 16/1996. Având în vedere momentul în care a fost adoptată, și această lege trebuie revizuită, astfel încât nicio prevedere a ei să nu fie interpretată în sensul restrângerii unor drepturi și libertăți ale cetățenilor. Totodată, pentru a evita orice altă interpretare contrară, viitoarea lege a arhivelor ar trebui să reglementeze și regimul documentelor clasificate intrate în custodia Arhivelor Naționale ale României, prevăzând declasificarea lor automată, fără niciun alt demers suplimentar.

Sperăm că actuala conducere a Arhivelor Naționale ale României va fi mai receptivă la semnalele de alarmă lansate de arhiviști, care au comunicat publicului distrugerea unor documente clasificate deținute de unele instituții locale sau centrale. Conducerea ANR ar trebui să denunțe impunerea unor decizii prin care se limitează dreptul constituțional la informație și se cenzurează activitatea de cercetare istorică. Așteptăm, din partea conducerii ANR, să găsească soluții, pentru declasificarea documentelor gestionate sau, cel puțin, să nu-și însușească punctele de vedere ale unor organisme, care nu au nimic în comun cu cercetarea istorică și arhivistica. Până la urmă, de la DGPI, succesoarea fostei Securități a Municipiului București, nu puteam avea niciun fel de pretenții, dar Arhivele Naționale nu se află în subordinea DGPI, iar din partea funcționarilor publici aflați la conducerea lor ne așteptam să apere legea care guvernează domeniul arhivelor din România, și nu să accepte reînființarea Fondului Documente Secrete, din perioada regimului comunist.

Totodată, este inexplicabil cum de mai sunt păstrate, în categoria informațiilor clasificate, informații precum: nivelul de trai al muncitorilor în anii 1950, politicile represive

adoptate de regimul comunist, în contextul Revoluției maghiare din 1956, exportul de vin în URSS, actele elaborate de cabinetele unor miniștri comuniști etc. Arhivele Naționale ale României ar fi trebuit să inițieze, de multă vreme, deklasificarea documentelor cu valoare istorică, pe care le au în gestiune, precum și să se opună tendințelor de limitare și restrângere a cercetării istorice, sub pretextul identificării și protejării informațiilor clasificate.

În același timp, prin adoptarea deciziei care a impus limitarea accesului la aceste documente, nu s-a ținut cont de faptul că aceste documente au putut fi cercetate anterior anului 2002, chiar și ulterior, încălcându-se astfel cutuma care, în locul unor prevederi exprese, ține loc de lege. Legea 182/2002 produce efecte numai asupra actelor curente emise de instituțiile statului român după 2002, anul în care a fost adoptată acea lege. Sechestrarea *sine die* a documentelor clasificate deținute de Arhivele Naționale ale României, indiferent de perioadă sau creator, reprezintă un simplu reflex totalitar.

Deși în legea 182/2002 se afirmă că, în cazul unui conflict între normele interne privind protecția informațiilor clasificate și normele NATO, vor avea prioritate normele NATO, nu s-a ținut cont de procedura de declasificare prevăzută de aceste norme. Arhivistul NATO are obligația de a declasifica documentele, uneori și înainte de îndeplinirea termenului de 30 de ani, dacă există un interes legitim. Or, un astfel de termen s-a împlinit pentru toate documentele clasificate deținute de Arhivele Naționale ale României. *Arhivistul este singurul care are dreptul de a aprecia valoarea istorică a documentelor care se pot declasifica. Subliniem însă că Arhivele Naționale ale României nu dețin documente clasificate de nivel NATO, iar aplicarea prevederilor legii 182/2002 asupra acestor documente constituie o gravă eroare de interpretare. Singurele documente clasificate deținute sunt exclusiv cu valoare istorică.* Multe dintre acestea au putut fi cercetate anterior, iar unele au fost și publicate, fără ca securitatea României să fie perturbată în vreun fel. De aceea, în gestionarea acestor documente trebuie să se țină cont de legea 16/1996, legea care reglementează activitatea CNSAS și legea nr. 53/2019.

Subliniem că decidenții au ignorat cu bună știință atât conținutul propriu-zis al documentelor, cât și alte reglementări în materie, cum ar fi *Legea nr. 53/2019 privind unele măsuri pentru studierea istoriei comunităților evreiești din România*. Potrivit articolului 1 al legii 53/2019, toate documentele referitoare la „comunitățile evreiești și/sau formele de organizare ale acestora, Cultul Mozaic, respectiv organizațiile, societățile, asociațiile, așezămintele, fundațiile evreiești/israelite/mozaice”, indiferent de creator, anul în care au fost create, conținut și locul de depozitare, sunt declassificate. Mai subliniem că nu s-a ținut cont nici de legea care reglementează activitatea Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, instituție unde nu doar că pot fi cercetate documente clasificate, create de instituțiile represive ale statului comunist, ci obținute și copii după acestea.

În cazul Arhivelor Naționale ale României, însă, au fost semnalate cazuri bizare, ale unor cercetători care, după ce au publicat documente similare cu cele eliberate de CNSAS, au fost reținuți și interogați de DIICOT. Nu doar cercetătorii au fost interogați și li s-au confiscat toate laptopurile, stickurile, hard diskurile etc., ci și unul dintre arhiviști. Al doilea arhivist avut în vizor a scăpat deoarece adresa de pe mandatul de percheziție era greșită.

Apreciem că noile reglementări cu privire la cercetarea documentelor deținute de Arhivele Naționale ale României reprezintă, de fapt, un atac la adresa libertăților fundamentale, limitându-se dreptul la informație, unul dintre drepturile constituționale fundamentale. În același timp, reprezintă un reflex care apropie România de regimurile dictatoriale, fără a se consolida cu adevărat capacitatea de apărare a țării. Crimele trecutului nu pot fi acoperite prin acte administrative, iar cei care încearcă aceasta, invocând diferite pretexte, cum ar fi cel al „asigurării respectării măsurilor cu privire la protecția informațiilor clasificate”, devin solidari cu cei care le-au comis și, implicit, responsabili.

Având în vedere toate aceste aspecte,

Solicităm revocarea deciziei Arhivelor Naționale ale României din 26 mai 2022, ridicarea oricăror restricții cu privire la cercetarea documentelor deținute de Arhivele Naționale ale României și declassificarea de urgență a tuturor documentelor aflate în custodia acestei instituții, indiferent de creator, conținut și an.

Totodată, având în vedere informațiile vehiculate în spațiul public, referitoare la distrugerea unor documente clasificate în ultimii ani, solicităm Președintelui României, Parlamentului României, Guvernului României realizarea unei investigații, cu privire la incidentele semnalate de angajații Arhivelor Naționale.

Nu în ultimul rând, având în vedere asemenea incidente grotești, ce sunt departe de a fi singulare și care demonstrează, încă o dată, mentalitățile ce încă bântuie la nivelul Ministerului Afacerilor Interne, precum și subfinanțarea cronică a Arhivelor Naționale, solicităm analizarea posibilității ieșirii Arhivelor de sub tutela acestui minister. Credem că este timpul să ne arătăm respectul cuvenit, față de documentele privitoare la istoria noastră, prin acordarea unui cadru instituțional adecvat Arhivelor Naționale și prin asigurarea unei finanțări corespunzătoare, care să stopeze degradarea continuă a documentelor parte a Fondului Arhivistic Național, petrecută în ultimii 30 de ani.

Semnături

Alexandru D. Aioanei, C.S. Dr., Institutul de Istorie „A.D. Xenopol” Iași, Livia Ardelean, consilier superior, Serviciul Județean Cluj al Arhivelor Naționale, Flori Bălănescu, istoric, C.S. 3, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, Philippe Henri Blasen, Institutul de Istorie „A.D. Xenopol”, Academia Română, Iași, Mihail Bumbăș, istoric și activist, Miliția Spirituală, Mihail Burcea, istoric, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, Alexandru-Murad Mironov, conf. univ., Facultatea de Istorie, Universitatea din București, Elena Dragomir, cercetător, Universitatea „Valahia” din Târgoviște, Nicolae Ioniță, istoric, CNSAS, Bogdan Jitea, istoric, ICCMERDumitru Lăcătușu, istoric, Centrul de Consultanță Istoric, Mara Mărginean, cercetător, Institutul de Istorie „George Barițiu”, Academia Română, Silviu Miloiu, prof. univ. dr. habil., prorector Universitatea „Valahia” din Târgoviște, Cosmin Năsui, istoric de artă, Postmodernism, Cosmin Popa, cercetător, Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, Academia Română, Cristian Vasile, cercetător, Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, Academia Română

Dorin Dobrinu, Noua direcție a adevărului: distrugerea memoriei istorice românești²

Arhivele românești au fost în postcomunism, în mai multe rânduri, în centrul unor dezbateri aprinse privind în special situația documentelor pe care le dețineau și accesul la acestea. S-a discutat mai ales despre arhivele recente, fie că era vorba de cele ale Partidului Comunist, ale Securității și ale unor ministere. După ce se părea că lucrurile au intrat pe un făgaș al normalității, considerat ireversibil, ultimul an ne-a arătat că în spatele zidurilor oficiale se petreceau lucruri îngrijorătoare.

În 2021 și la începutul anului 2022, în structurile centrale și teritoriale ale Arhivelor Naționale, ofițerii Direcției Generale de Protecție Internă (DGIPI), structura informativă a Ministerului Afacerilor Interne, au întreprins controale repetate, după sesizarea unor așa-numite „riscuri” sau „incidente” de securitate în privința documentelor din fondurile documentar-istorice. Nu era vorba de documente produse în ultimele două-trei decenii, care sunt în arhiva instituției, ci de documente din fondurile produse înainte de 1989, unele chiar înainte de Al Doilea Război Mondial. Arhiviștilor li s-a cerut să facă liste cu fondurile, dosarele și actele care conțineau documente clasificate. Iar apoi li s-a spus că toate acestea, indiferent că erau din 1930, 1950 sau 1980, indiferent că proveneau de la instituții care aveau continuatori sau nu, trebuiau să se supună prevederilor privind gestionarea informațiilor clasificate.

Relația dintre arhiviști și ofițerii DGIPI s-a tensionat în multe locuri, cei din urmă uzând de statutul lor în ierarhia instituțională a MAI. Ofițerii amintiți nu au competențe legale și profesionale în gestionarea documentelor aflate în fondurile predate Arhivelor Naționale. Unii dintre ei au făcut o impresie deplorabilă în timpul discuțiilor cu arhiviștii, dovedind că pur și simplu nu înțeleg ce înseamnă o arhivă istorică, care este rostul documentelor istorice. S-a ajuns până acolo, încât li s-a sugerat arhiviștilor că și volumele de documente, publicate de-a lungul anilor de istorici sau arhiviști, care conțineau asemenea piese, ar fi trebuit zăvorâte în fișetele metalice. În pofida limitelor evidente de înțelegere, oamenii în uniformă lasă impresia că ei sunt apărătorii ultimei ai intereselor statului, ceea ce deschide ușa presiunilor și abuzurilor față de arhiviști.

Serviciile secrete și distrugerea documentelor clasificate

La 7 iunie 2021, mai mulți arhiviști din serviciile județene Cluj, Iași și Maramureș ale Arhivelor Naționale ale României – Flora Agnes, Livia Ardelean, Ana-Maria Buciuman, Cătălin Botoșineanu, Ina Chirilă, Klara Guseth, Paula Ivan, Mihai Mîrza, Diana Mureșan, Florin Mureșan, Amalia Racolța și Marius Uglea – semnau un memoriu adresat directorului instituției. Memoriul a devenit public, fiind redat în „Revista Arhivei Maramureșene”, nr. 14/2021, p. 86-90.

Arhiviștii atrăgeau atenția asupra modului în care erau gestionate documentele clasificate de instituții din subordinea MAI, controlate de DGIPI, și de instituții civile,

² Articol publicat în contributors.ro la data de 29 mai 2022: <https://www.contributors.ro/noua-directie-a-adevarului-distrugerea-memoriei-istorice-romanesti/>.

controlate de Serviciul Român de Informații (SRI). Direcția Generală de Informații a Apărării (DGIA) a procedat identic asupra documentelor din fosta industrie care privea domeniul militar. Prin deciziile luate de aceste structuri, documentele clasificate erau distruse în mod arbitrar. Unele documente aveau termen de păstrare permanent, adică trebuiau preluate în depozitele Arhivelor Naționale ale României (ANR). Aceasta însemna încălcarea Legii 16/1996 a Arhivelor Naționale, care chiar în art. 1 prevede că documentele create în timp de instituțiile de stat, de organizațiile publice sau private, economice, sociale, culturale, militare și religioase etc. constituite Fondul Arhivistic Național al României (FAN). Documentele care intră în FAN beneficiază de o protecție specială în condițiile Legii Arhivelor.

În pofida existenței acestei prevederi legale, structurile de informații amintite aveau tendința de a-i transforma pe profesioniștii din serviciile județene ale ANR în certicatori ai distrugerii documentelor clasificate. Și aceasta se făcea pe baza unui simplu proces verbal de distrugere. Serviciile secrete se ascundeau în spatele unor articole din HG 585/2002, care încălcau tocmai Legea 16/1996, atât în literă, cât și în spirit. Distrugerea documentelor clasificate a luat proporții în postcomunism. Spre exemplu, în primării, inclusiv în reședințele de județ, documentele clasificate existente în birourile de documente secrete au fost distruse sub coordonarea SRI. În structurile din subordinea MAI nu mai există documente din primul deceniu de după căderea regimului comunist, potrivit celor constatate de arhiviști.

Ierarhia normelor juridice este clară în România: pe primul loc se situează Constituția și legile constituționale, urmate de legile organice, apoi de legile ordinare, pe penultima poziție situându-se ordonanțele de urgență, iar pe ultima hotărârile de guvern. Cu toate acestea, prin ignorarea legii sau din pură ignoranță, structurile de informații au încălcat ierarhia actelor juridice și au ajuns să considere că o hotărâre de guvern (585/2002) este deasupra unei legi organice (16/1996). HG 585/2002 constituie normele de aplicare a unei legi, 182/2002. Din păcate, prevederile democratice ale legii au fost încălcate prin această hotărâre de guvern, ceea ce deschide un capitol aparte asupra precarității juridice a actelor organice emise de statul român, șubreze chiar de normele lor de aplicare. În cazul de față, consecințele sunt catastrofale pentru memoria istorică a României.

În memoriul lor, arhiviștii atrăgeau atenția asupra faptului că distrugerea, pierderea sau sustragerea documentelor de arhivă care conțineau secrete de stat se pedepseau prin prevederi cuprinse în Codul Penal. Aplicarea legislației în chestiuni privind arhivele este de competența Arhivelor Naționale, potrivit Legii 16/1996. Operațiunea de selecționare – pe înțelesul tuturor, este vorba de stabilirea valorii documentar-istorice a dosarelor, dacă acestea intră în FAN sau dacă sunt eliminate – este o operațiune care presupune întocmirea de către creator a unei lucrări de selecționare, avizarea putând fi făcută doar de structurile centrale sau teritoriale ale ANR. Ce intră sau nu în FAN decid doar Arhivele Naționale, conform Legii Arhivelor.

În afară de acest memoriu colectiv, au existat și poziții publice individuale ale unora dintre semnatori. Mă limitez la a le menționa pe cele ale lui Cătălin Botoșineanu, arhivist cu o experiență de aproape un deceniu și jumătate la Arhivele Naționale Iași. Amintesc aici două texte ale domnului Botoșineanu, legate de problematica în discuție, publicate în

registru savant, pentru corpul profesional: *Între nevoia de memorie a comunităților locale și buna administrație a instituțiilor publice. Folosirea documentelor și rolul Arhivelor Naționale ale României*, în „Archiva Moldaviae”, vol. XII/2020, p. 321-339; *O himeră și un abuz legislativ. Documente clasificate în cadrul Fondului Arhivistic Național*, în „Archiva Moldaviae”, vol. XIII/2021, p. 239-254.

Problema documentelor distruse sau în pericol de a fi distruse prin eludarea Legii Arhivelor și suprainterpretarea unei hotărâri de guvern a fost prezentată publicului de dl Botoșineanu în media, în forme accesibile și prescurtate. Unele ziare sau platforme online au acordat atenția cuvenită subiectului, realizând interviuri cu arhivistul ieșean sau preluând și amplificând informația. Domnul Botoșineanu a reluat și sistematizat problemele *În căutarea unui trecut, dar nu a celui oficial. Documentele clasificate și memoria recentă în România post-decembristă*, articol publicat pe platforma *Contributors*, 16 mai 2022. Textul a fost primit cu mare interes, dovadă că situația arhivelor și accesul la trecutul recent au un public mai extins decât restrânsele și specializatele comunități profesionale ale arhiviștilor și istoricilor. Reacțiile față de problemele ridicate în special în acest text nu au întârziat să apară, venind și dinspre arhiviști, și dinspre cei în general interesați de studiile istorice.

Au existat și reacții din partea unora dintre serviciile secrete amintite fie în memoriul comun, fie în textele de autor. Ca întotdeauna când activitatea le este pusă sub lupa publică, SRI și DGIPI au respins acuzațiile arhiviștilor ca „nefondate”. Alții pot greși, serviciile secrete niciodată.

Reîntoarcerea în timp: limitarea accesului la unele documente deținute de ANR

Instituția Arhivelor Naționale nu a reacționat public față de niciunul din textele amintite. Ministerul Afacerilor Interne a căutat să se informeze, discutând cu unii arhiviști, dar se pare că efectele raportului de control al DGIPI nu pot fi oprite prin simple convocări ministeriale. DGIPI impune ministrului punctul său de vedere și ignoră orice dialog cu ANR, intermediat ministerial sau nu. Ministrul Lucian Bode rămâne în cele din urmă doar un om informat. Deciziile se iau ignorându-l.

Joi, 26 mai 2022, Arhivele Naționale ale României au afișat pe site-ul propriu o înștiințare pentru public. S-a invocat „necesitatea verificării prealabile a conținutului unităților arhivistice solicitate la sala de studiu, în vederea asigurării respectării măsurilor cu privire la protecția informațiilor clasificate”, cercetătorii fiind avertizați asupra posibilității apariției unor întârzieri în onorarea comenzilor sau chiar ca unele dosare să nu poate fi date în cercetare. Totodată, s-a amintit că se are în vedere „realizarea unei evidențe care să permită cunoașterea anticipată a cuprinsului” dosarelor. Putem înțelege orice din această formulare. Și nu este dificil să ne imaginăm că în spatele acestei decizii stă o dispoziție de la DGIPI, făcută fie în scris, fie verbal, eventual camuflată într-o „dispoziție superioară”. În orice caz, este un fel de victorie a serviciilor secrete militarizate asupra unei instituții civile, care în timpul stalinismului, pe model explicit sovietic, a fost plasată sub tutela Ministerului de Interne. Și unde Arhivele Naționale au rămas până astăzi, deși au existat încercări de autonomizare în peisajul instituțional al României.

Reținem că Arhivele Naționale pregătesc o operațiune de verificare a dosarelor care se pot da la cercetare și a celor care rămân ferecate în depozite. Aceasta nu poate decât să provoace nedumerirea, îngrijorarea și iritarea cercetătorilor, în special a celor care se ocupă de istoria ultimului secol. Însă mai ales trebuie să înțelegem că multe documente care anterior puteau fi consultate fără restricții în sălile de studiu ale Arhivelor Naționale, de la Baia Mare la București și de la Timișoara la Iași, cel mai probabil nu vor mai putea fi cercetate de acum încolo. Eventual aceasta se va întâmpla după ce creatorii care au predat aceste documente către ANR le vor declassifica. Rămâne un mister, spre exemplu, cine va declassifica documentele create de Partidul Comunist, devenit istorie în decembrie 1989. Poate face asta unul dintre partidele care descinde din fosta formațiune politică totalitară.

Lupta pentru deschiderea arhivelor din România

Influența serviciilor secrete în privința gestionării arhivelor istorice a fost întotdeauna disproporționată. În timpul comunismului mai nimic nu putea fi cercetat la Arhivele Statului fără acceptul Securității, adesea cu binecuvântarea acestei instituții. Cine spune altceva minte sau în cel mai bun caz nu a priceput cum funcționa statul totalitar.

De-a lungul anilor 1990-2000, o adevărată luptă pentru accesul la arhive a fost purtată între aripile reformatoare ale unor partide și societatea civilă pe de o parte, unde s-au regăsit inclusiv unii istorici, și ramurile ultraconservatoare ale partidelor descinse din PCR și instituțiile deținătoare ale documentelor produse pe teritoriul României în diferite perioade istorice, de cealaltă parte. Interese pentru a bloca accesul la documentele trecutului recent aveau diverse structuri – ministere, servicii secrete, armată, justiție etc. –, care de regulă erau urmașii instituționali ai creatorilor.

Că deschiderea arhivelor românești a fost un proces lung și extrem de dificil o știu mulți dintre contemporani. A fost cazul cu Arhivele Statului, care și-au schimbat titulatura în 1996, devenind Arhivele Naționale, dar și-au schimbat extrem de greu procedurile și cultura instituțională. A fost cazul cu Arhivele Securității, preluate de Serviciul Român de Informații și de Serviciul de Informații Externe, care le-au predat cu dificultate – și nici până astăzi integral – la Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității. (CNSAS) A fost vorba de Arhivele Militare Române, care funcționează ca o unitate militară în structura Ministerului Apărării Naționale, cu toate implicațiile care decurg de aici.

Pași importanți în direcția deschiderii arhivelor au fost înființarea unor instituții menite a gestiona imensa cantitate de documente produse de poliția politică în timpul comunismului (cazul CNSAS) sau pentru investigarea trecutului totalitar (Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului, astăzi IICCMER), precum și constituirea comisiilor prezidențiale pentru cercetarea unor perioade traumatice din istoria țării (Comisia Internațională pentru Studierea Holocaustului în România/CISHR sau Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România/CPADCR).

Accesul extins, așa cum îl știe generația tânără de istorici și de arhiviști, datează de doar 15 ani. Deschiderea reală a Arhivelor Naționale, accesul liber la documente, eliminarea discriminării între cercetători au fost posibile în special în urma constituirii

IICCR și a activității CPADCR. Schimbarea a fost pusă în practică, nu fără piedici vizibile sau ascunse, uneori extrem de dure, venite dinspre cercuri politice și instituționale. Am fost direct și la vârf implicat în aceste schimbări, în anii 2007-2012. Fără ocolișuri, afirm că a fost vorba de un act de voință, fundamentat pe valori liberale și democratice, în pofida unui ethos instituțional mai degrabă indiferent sau chiar ostil. După cum știu prea bine oamenii liberi, ai atât de multă libertate câtă vrei să-ți iei și ești dispus să aperi.

Înainte de 2007, legea 16/1996 era deseori invocată instituțional pentru interzicerea accesului la anumite fonduri arhivistice istorice, pentru șicanarea unor cercetători, în spate fiind considerente extralegale, legate îndeosebi de cetățenie, etnie, apartenență instituțională, teme de cercetare etc. Aceasta în timp ce în paralel funcționa o „cooperativă” a privilegiaților, formată din istorici sau publiciști apropiați de fostele administrații ale Arhivelor Naționale și/sau de serviciile secrete. Începând din 2007, legea 16 nu a mai fost un obstacol în calea accesului. Iar tratamentul egal al cercetătorilor a devenit o regulă.

România devenise parte a Uniunii Europene la 1 ianuarie 2007, astfel încât apelul la practicile europene a putut fi invocat pentru susținerea deschiderii arhivelor. Recomandarea nr. R (2000) 13 a Comitetului de Miniștri al Statelor Membre ale UE prevede în mod cât se poate de clar, iar asta știu – sau ar trebui să știe – arhiviștii, că documentele care au fost date în cercetare unei persoane nu pot fi refuzate altora. Această recomandare a fost des invocată în 2007 și în anii următori, când Arhivele Naționale se deschideau în pofida atitudinii ostile de la suprafață și din subterană.

Deriva autoritară și restrângerea liberului acces la documente

Ce s-a schimbat între timp? Ce e diferit în 2022 față de 2007? În primul rând, nu pare să mai existe o voință puternică și capabilă să se opună asaltului declanșat de serviciile secrete pentru limitarea accesului la documentele istorice, chiar cu prețul unei confruntări cu structuri abuzive și cu evidente reminiscențe autoritare. În al doilea rând, ofensiva dinspre subterană profită de noul context politic intern și geopolitic. Politicieni mediocri, cu educație precară, cu valori fluide, interesați de propria ascensiune și de păstrarea puterii, acceptă orice le spun birocrății camuflați, care ocolesc legea și nu răspund în fața nimănui.

Pretenția serviciilor secrete de a controla administrarea documentelor istorice este ilegală, antidemocratică și absurdă. Faptul că angajați ai DGPI le dictează arhiviștilor, fără nicio reținere, cum să administreze documentele istorice, ce să dea în cercetare și ce nu, ei bine, toate acestea au consecințe distructive asupra funcționării unei instituții unice, Arhivele Naționale ale României, și asupra corpului profesional al arhiviștilor. Poate următorul pas va fi ca aceiași angajați fără chip public să dispună istoricilor ce pot să cerceteze și ce nu, eventual cum să scrie despre trecut.

Chiar dacă se ascund în spatele unor acte normative, serviciile secrete nu au dreptul legal de a dispune în privința modului în care sunt gestionate documentele istorice aflate în depozitele ANR sau în depozitele altor instituții creatoare sau deținătoare, indiferent că au fost produse în 1939 sau 1989. Dispunerea unor măsuri restrictive de acces, ignorând și legea, și autoritatea dată de lege arhiviștilor, la fel ca distrugerea documentelor clasificate, în condiții de clandestinitate, înseamnă demantelarea unei părți a memoriei istorice

românești.

Este periculos că reprezentanții unor instituții românești se comportă de parcă ne-am fi reîntors în timp. Pentru cine a uitat, suntem în 2022, nu în 1955. Iar România este stat membru al Uniunii Europene și al NATO, nu mai este nici în „lagărul comunist”, nici în Tratatul de la Varșovia.

Atotputernicia structurilor de forță este o realitate în Rusia lui Putin sau în Belarusul lui Lukașenko. În aceste regimuri iliberale s-a decis, de-a lungul ultimelor decenii, ca accesul la arhive să fie restricționat, ca istoria să fie scrisă potrivit dispozițiilor oficiale, prin ucaz, conform „adevărului” unic care iese din palatele și din buncărele puterii. Aceștia au fost pași esențiali pentru reimpunerea unui control al structurilor ieșite din fosta poliție politică sovietică asupra societății. Noua direcție a produs efecte devastatoare. Oare să fie acesta un model și pentru unii angajați din instituțiile statului român?

Deriva autoritaristă devine îngrijorătoare și în România. Militarizarea instituțiilor, pe față sau camuflat, sub pretextul apărării în fața unor pericole reale sau imaginare, este cea mai proastă decizie pentru o societate, în speță pentru cea românească. Distrugerea unor tipuri de documente sau limitarea accesului istoricilor la altele este o expresie a acestei derive.

Cedarea către serviciile secrete a dreptului de a dispune corpului profesional al arhiviștilor, de a le indica acestora ce și cum să facă reprezintă o dovadă a „statului eșuat”, ca să apelez la o formulă a președintelui Klaus Iohannis. Retragerea din cercetare a unor documente istorice, cu marcate de clasificare, care până acum câteva zile puteau fi consultate liber în sălile de studiu ale ANR, reprezintă o dovadă a „statului eșuat”.

Societatea democratică și dreptul la memoria istorică

Cui îi este frică de trecut? Cui folosește resecretizarea documentelor care au fost în circuitul public în ultimii 15 ani? Accesul liber la arhive este esențial pentru o societate democratică. Și nu trebuie afectat de interese și jocuri politice sau birocratice. Fără acces liber la urmele trecutului, la arhive, la documentele istorice, fundamentele unei societăți democratice se fragilizează.

Vrem să punem iarăși sub lacăt documentele care privesc dictaturile României? Vrem reînființarea Biroului Documente Secrete, așa cum a existat în Arhivele Statului și în alte instituții până la începutul anilor 1990? Vrem să nu se știe ce s-a întâmplat cu această țară sub Carol al II-lea, Ion Antonescu, Gheorghe Gheorghiu-Dej sau Nicolae Ceaușescu? Vrem să nu se știe ce au făcut liderii autoritari, indiferent că a fost vobra de capete încoronate, generali sau mareșali, șefi ai partidelor extremiste, de la Legiunea Arhanghelul Mihail la Partidul Comunist Român? Vrem ca instituțiile statului român – în întrupările sale represive, criminale chiar – să nu mai fie cunoscute? Vrem să limităm accesul la documentele privind masacrele de la Iași sau Odesa, din 1941? Sau represiunea împotriva țărănilor care se opuneau colectivizării forțate, în 1949-1962? Sau aruncarea în închisori, fără proces, și execuțiile sumare ale „dușmanilor poporului”? Sau politicile de natalitate forțată din anii 1966-1989? Sau cele privind distrugerea centrelor unor orașe sau a unor sate? Sau dosarele nomenclaturii comuniste? Vrem să se piardă sau să devină

inaccesibile documentele care privesc ceea ce s-a întâmplat în decembrie 1989? Vrem să albim – prin uitare – fascismul și comunismul românesc? Ne dorim o societate fără memorie? Ne dorim o țară în care serviciile secrete să ne spună cum să cercetăm trecutul, cum să scriem, ce putem spune și ce nu?

Istoria o fac oamenii și o scriu tot ei. Iar documentele – alături de alte surse – sunt esențiale pentru cunoașterea trecutului, pentru reconstituirea veridică a acestuia. Dacă unele documente importante sunt distruse din ignoranță sau cu rea intenție, dacă accesul la altele este interzis, deși ieri a fost permis, atunci cercetarea istorică va fi grav afectată.

Cetățenii au dreptul la memoria comunitară, fie că este vorba de cea a microcomunităților sau de cea a corpului politic, a statului, care se impune prin dezbateri, prin dialog, prin confruntarea unor puncte de vedere diferite, concurențiale. Și prin acces liber la documentele istorice. Privarea comunităților de propria memorie istorică, a bazelor scrise ale acesteia, reprezintă o măsură antidemocratică. O societate în care cuvântul ultim în materie de arhive istorice îl au serviciile secrete, indiferent de motivele invocate, este într-un evident derapaj. Abuzurile puterii politice, ale serviciilor secrete și ale instituțiilor care ar trebui să apere interesul public sunt inacceptabile într-o societate democratică.

***

Mircea Stănescu, Despre militarizarea arhivelor – și a vieții noastre sociale, politice, a memoriei și a istoriei³

Ceea ce totalitarul regim Ceaușescu a păstrat... cu sfințenie, este distrus patriotic de democraticul și euro-atlanticul regim actual prin serviciile sale secrete (DGIPI, SRI, DGIA):

*Pentru perioada comunistă, la aproape toți marii creatori de documente, inclusiv primăriile reședințe de județ, documentele din compartimentul numit BDS, birou documente secrete, au fost distruse sub coordonarea directă a SRI. La creatorii aflați în subordinea MAI, nu mai există documente clasificate din primul deceniu post-comunist. S-a pierdut astfel o cantitate importantă de documente din FAN, mai ales din perspectiva valorii istorice a informațiilor, ceea ce înseamnă **distrugerea unor decenii de istorie, poate chiar a unei jumătăți de secol.** [cf. Klara Guseth (Stenczel), „Arhivele Naționale Maramureș la împlinirea a 70 ani (1951–2021). Fragmente din ultimii 15 ani de activitate (2007–2021)”, în *Revista Arhivei Maramureșene*, Anul XIV, nr. 14, 2021, pp. 86-91, subl. în text, la adresa: <https://biblioteca-digitala.ro/?volum=9509-revista-arhivei-maramuresene-14-2021&fbclid=IwAR2SM60TyJbsrkXEW0s9qP6xtx4IWh4HDp1McmRsftTOhS4iY5uY7WOFw0s>]*

Recent, aceleași servicii secrete și-au lărgit aria de acțiune:

Nici mai mult nici mai puțin, în anul 2021 și la începutul anului 2022, structurile DGIPI au controlat Arhivele județene, au constatat incidente de securitate în cazul folosirii unor

3 Publicat la data de 8 mai 2022 - <http://mircea-stanescu.blogspot.com/2022/05/despre-militarizarea-arhivelor-si.html?m=1>.

*documente clasificate [a se înțelege: orice document ștanțat cu secret]. În general, au oferit un mesaj destul de clar, înțeles parțial de mulți dintre arhiviști. Mesajul este acela al încetării atribuțiilor Arhivelor Naționale asupra documentelor clasificate din FAN [documente cu valoare de păstrare permanentă, deci pentru eternitate], indiferent de perioada sau instituția care le-a creat, și intrarea acestor categorii de acte în aria de cuprinderea HG 585/2002. (...) [ceea ce înseamnă că toate documentele marcate cu secret, indiferent de perioada creării lor] probabil, în viitor, vor fi interzise cercetării la sălile de studiu ale Arhivelor Naționale. (...) [Totodată,] Astfel se ajunge la situația absurdă ca Arhivele Naționale, singura instituție care are rol de control asupra modului de folosire a documentelor și de eliberare a răspunsurilor la cereri ale petenților; să fie pusă în situația de a nu-și aplica propria legislație, fiindu-i impus un alt mod de folosire al documentelor pe care le are în administrare, eludând astfel propria lege specifică, legea 16/1996, republicată. [cf. Cătălin Botoșineanu, „O himeră și un abuz legislativ. Documentele clasificate în cadrul Fondului Național“, în *Archiva Moldaviae*, nr. 13, 2021, pp. 239-254, la adresa: http://www.archivamoldaviae.ro/files/volumes/Archiva%20Moldaviae_XIII-2021.pdf?fbclid=IwAR341d2GLSryvaGBBBpcNskuBKlc7qHu_aCNrSxa8bAqvQeLyxa_Ejr3rEc]*

Consecința este că, pe lângă starea de subfinanțare, subdotare, subîncadrare cu personal, Arhivele au ajuns – *horribile dictu* – o anexă a serviciilor secrete actuale, DGIPI, SRI – dar și DGIA! –, care au dobândit o putere pe care nu o aveau nici măcar sub Gheorghiu-Dej, sub Ceaușescu, o soluție care detestativului Putin cred că nici nu i-a trecut prin cap. La acestea se adaugă faptul că arhivele se distrug și din necunoaștere, nepăsare sau interes. Iată de ce, deși au trecut mai bine de 30 de ani de la căderea comunismului, cetățenii au acces la documente – atunci când au – doar într-un mod parțial, discriminatoriu și interesat.

Situația legată de dependența analitică și practică a Arhivelor față de serviciile secrete a fost semnalată de arhiviști autorităților administrative, politice și cetățenilor, și nu de ieri, de azi. Vezi, de pildă:

– Livia Ardelean, „Probleme legate de crearea Fondului Arhivistic Național și distrugerea parțială a arhivelor secolului XX“, în *Anuarul Arhivelor Mureșene*, Serie Nouă, nr. IV (VIII), 2015, pp. 96-105 (la adresa: https://www.academia.edu/30407916/Probleme_legate_de_crearea_Fondului_Arhivistic_Na%C8%9Bional_%C8%99i_distrugerea_par%C8%9Bial%C4%83_a_arhivelor_secolului_XX)

– Mircea Stănescu, „Despre situația Arhivei Centrale a Partidului Comunist Român“ (la adresa: <https://mircea-stanescu.blogspot.com/2015/11/despre-situatia-arhivei-centrale.html>).

Mai mult, începând din 2007, toate conducerile Arhivelor Naționale s-au străduit să găsească soluții acestor probleme.

Demersurile s-au concretizat, mai întâi, printr-o Decizie a CSAT din 2007, în mandatul directorului Dorin Dobrințu, pronunțată în contextul activității Comisiei „Tismăneanu“, care permitea accesul acesteia la toate categoriile de documente create și gestionate de organisme regimului comunist, indiferent de nivelul lor de clasificare, folosită ulterior de Arhivele Centrale (dar și de unele județene) ca precedent pentru egalul tratament al tuturor celor interesați.

Apoi, în 2016, prin Proiectul Noii Legi a Arhivelor, propunere legislativă care nu a intrat niciodată în dezbateri parlamentară – tocmai de aceea! –, motiv pentru care dl. Ioan Drăgan, fostul director al Arhivelor Naționale din perioada 2012–2018, folosește cuvinte pe cât de tari, pe atât de adecvate, atunci când vorbește despre „dușmanii arhivelor“, „epigonii lui Alexandru Drăghici“ (șeful comunist al Securității, al Internelor), care fac ca instituția „să se adâncească în marasm“ (la adresa: http://arhivelenationale.ro/site/download/acte_normative/Proiectul-Legii-Arhivelor.pdf?fbclid=IwAR15IrrI5AJ_U0Eh5GDIUMY0tHw-Wws3xXqNfqavy8_mXJmHL6bHBn1KRb8).

Această istorie arată că atunci când politicul a dorit, și a dorit pentru că societatea a exercitat o presiune suficientă, accesul a fost posibil fără îngrădiri identificabile.

Astfel, dacă Arhivele au făcut tot ce depindea de ele, de-acum încolo este rolul autorităților politice, administrative și al cetățenilor. Iar dacă toți aceștia vor accepta, asta vom avea: vom rămâne în continuare un popor „fără hârtii“, deci fără memorie și fără istorie.

Da, știu, este greu de înțeles, iar situația este atât de gravă, încât este și mai greu de acceptat că se poate întâmpla. Cum am ajuns aici este o chestiune, dar la fel de important este, vorba lui Lenin, *Ce-i de făcut?*

Situația descrisă, care arată că prelungirile Executivului – DGIPI, SRI, DGIA – intervin în activitatea curentă a Arhivelor, datează, în versiunea euro-atlantică, de douăzeci de ani – fix de la intrarea noastră în clubul cel mai select de pe lume, NATO. Atunci, în 2002, a fost instituită o legislație restrictivă nu din vreo „scăpare“ anume, ci premeditat, căci, dincolo de urgența momentului, regimul politic în chestie – pentru cei care au trăit perioada, cu certe propensiuni autoritare – a urmărit propria securizare. Numai că, precum în politică așa și în viață, nu-i pentru cine se pregătește, astfel că nimic nu a împiedicat ca ulterior exponentul său de vârf, Adrian Năstase, să piardă puterea, ba chiar să înfunde pușcăria.

Ingerința prelungirilor Executivului în activitatea curentă a Arhivelor nu are loc tot timpul și nici peste tot la fel, ci după cum bate vântul politicii, așa încât soluția nu rezidă, în primul rând și în ciuda a ceea ce cred sufletele candid, în descălcirea haloimisului legislativ, căci politicul, deci raporturile de putere, primează la noi. Sistemul social este politizat în profunzime, iar între societatea politică și cetățean nu există corpuri profesionale puternice, ca expresii ale societății civile, nici veritabile instituții de contrapondere. În teorie, serviciile secrete sunt doar niște executante în această ecuație, iar faptul că distrug, că vor să pună sub obroc, ține de lipsa unei culturi – legale, democratice, dar și *sui generis* – nu în primul rând a lor, ci a corpurilor politice. În practică, însă, se poate constata acel efect de circularitate între politic și prelungirile Executivului, care te face să te întrebi cine, cum și în ce fel exercită cu adevărat puterea. Astfel, reconstituirea dreptului de proprietate sau condamnarea torționarilor comuniști constituie procese selective și controlate, de unde desecretizările de documente „la bucată“, inutil de precizat, interesate (*cf.* în acest sens: <http://mircea-stanescu.blogspot.com/2015/05/procesul-visinescu-crematoriul-neagra.html>).

Situația, de un tragi-comic demn de Caragiale, este identică și în alte domenii, precum cel memorial, unde, la fel, nu avem nici un echilibru – două greutăți, două măsuri –, ci se instituie legi paralele pentru ca, în funcție de interesul politic, să fie bătută moneda – calpă – când la un ciocan, când la celălalt (*cf.* <https://mircea-stanescu>).

blogspot.com/2017/06/legea-aflatului-in-treaba.html?m=0).

A te întreba, în acest sens, de ce NATO (a se citi: SUA, partenera noastră strategică) tolerează o asemenea situație, ba chiar inspiră discriminări pe criteriu etnic care l-ar oripila până și pe Ceaușescu, precum... reparatoria *Lege de declasificare a documentelor istoriei comunității evreiești* din 2019, ar fi absurd, ca pentru orice chestiune ce ține de realism politic; la fel, dacă toată situația deplânsă nu l-ar face invidios chiar pe Putin, detestatul zilelor noastre.

Iată motivele pentru care ingerințele în chestiune produc periodic metastaze în Corpul Arhivelor, dovadă articolele citate.

Acum, a te concentra pe găsirea vinovaților (prinde orbul, scoate-i ochii!), ar fi profund greșit căci contraproductiv, dar ar fi de dorit ca problema să explodeze cuiva în figură, căci poate astfel se va găsi o soluție (*subînțeles: echilibrată*), care să concilieze nevoia de securitate cu dreptul de acces al cetățenilor (*al tuturor cetățenilor!*) la arhive și cu bunele practici arhivistice. Dar, pentru început, ar fi necesar ca aceste mașini de tocat memorie și istorie să fie retrase în cazărmi.

Pentru a evita iluziile: contextul internațional este foarte prost, iar cel intern, tocmai de aceea, neprielnic vreunei discuții, dezbateri – nu că ne-am omorî noi după asemenea farfastăcuri! Astfel, dacă chestiunea se va tranșa în vreun fel, probabil că se va tranșa conform tradiționalelor raporturi de putere, iar arhivistului i se va atribui, la fel cum mai mereu s-a petrecut în istorie, exact rolul pe care îl dorește politicul. Și dacă cineva își va da seama, peste ani, de dezastrul produs, îl va chema tot pe arhivist să strângă oalele sparte. Dar măcar acesta din urmă va putea spune că și-a făcut datoria: față de misiunea și standardele disciplinei sale și față de cetățeni. Nu este un alibi moral, profesional, ci ceea ce se poate face în mod real într-o lume care nu dorește în nici un fel să progreseze, ci doar să-și reajusteze periodic raporturile de putere.

București, 8 mai 2022

***

La data de 29 mai 2022, Dr. Mircea Stănescu, de data aceasta în calitate de președinte al Asociației Memoria și Istoria Comunismului, a trimis Președintelui României, Primului-Ministru și Ministrului de Interne scrisori cu conținut identic prin care cerea, în numele Asociației, luarea de măsuri care să oprească retragerea de la cercetare a documentelor Fondului Arhivistic Național cu marcasele de secret. Reproducem textul scrisorii:

Asociația Memoria și Istoria Comunismului
Str. Sold. Petre N. Dumitru nr 22, sector 3, București

....

Domnule Președinte (Prim-Ministru, Ministru de Interne),

Din publicațiile publicate de arhiviști în registrele lor de specialitate, reluate apoi în presă, am aflat cu indignare de faptul că Serviciul Român de Informații, serviciul secret al Ministerului de Interne și cel al Armatei distrug, cu de la sine putere, fără niciun control și fără să dea socoteală nimănui, documente ce aparțin Fondului Arhivistic Național, deci memoriei și istoriei țării

noastre.

Totodată, printr-un comunicat recent al Arhivelor Naționale au fost retrase din cercetare toate documentele care poartă marcaje de secret, indiferent de perioadă și creator, o decizie care are ca sursă aceleași servicii secrete și care reprezintă o atingere gravă a drepturilor cetățenilor, și mai ales a victimelor abuzurilor statului comunist, a păstrătorilor memoriei lor și a cercetătorilor istoriei recente.

Considerăm toată această situație de o extremă gravitate, un atentat la memoria și la istoria noastră și o lezare inacceptabilă a drepturilor noastre de cetățeni ai unui stat membru al UE și NATO.

Vă solicităm totdată să luați toate măsurile politice, administrative și legale pentru stoparea distrugerii documentelor de Fond Arhivistic Național, pedepsirea vinovaților și eliminarea restricțiilor arbitrare impuse victimelor abuzurilor regimului comunist, păstrătorilor acestei memorii (parte a memoriei națiunii) și cercetătorilor istoriei recente.

În fine, vă solicităm să ne comunicați aceste măsuri pe care le veți lua.

București Dr. Mircea Stănescu

**